Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2012, sp. zn. 4 Tz 34/2012, ECLI:CZ:NS:2012:4.TZ.34.2012.1

Číslo: 51/2013

Právní věta:

K zachování zákonné lhůty k podání stížnosti oprávněné osoby proti usnesení policejního orgánu postačí, pokud stížnost podaná proti tomuto usnesení a adresovaná příslušnému policejnímu orgánu byla včas doručena do datové schránky centrálního úložiště zřízeného na krajském ředitelství Policie České republiky, které je nadřízeným orgánem tohoto policejního orgánu, a to bez ohledu na skutečnost, zda a kdy byla následně dodána do datové schránky policejního útvaru, jehož orgán napadené usnesení vydal, nebo jestli mu byla doručena jiným způsobem.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 04.04.2012

Spisová značka: 4 Tz 34/2012

Číslo rozhodnutí: 51

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Lhůty

Předpisy: § 62 odst. 1 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona zrušil v bodě I. usnesení náměstka okresního státního zástupce Plzeň – město ze dne 7. 11. 2011, č. j. 1 ZT 543/2011- 40, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušenou část usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Okresnímu státnímu zástupci Plzeň – město přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Usnesením náměstka okresního státního zástupce Plzeň – město ze dne 7. 11. 2011, č.j. 1 ZT 543/2011-40, byla v bodě I. podle § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. zamítnuta stížnost obviněného J. P. proti rozhodnutí policejního orgánu Policie ČR, Krajského ředitelství policie Plzeňského kraje, Městského ředitelství v Plzni, Služby kriminální policie a vyšetřování ze dne 23. 8. 2011, č.j.: KRPP – 6813 – 43/TČ – 2011 – 030572, jímž bylo zahájeno trestní stíhání jmenovaného obviněného pro skutky blíže vymezené ve výrokové části rozhodnutí policejního orgánu pod body 1) a 2), jenž jsou

právně kvalifikovány jako přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. zákoníku, protože byla podána opožděně.

Proti posledně citovanému usnesení podal ministr spravedlnosti podle § 266 odst. 1 tr. ř. stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného J. P. (Je třeba zmínit, že pokud stěžovatel označil ve stížnosti pro porušení zákona napadené usnesení jako vydané náměstkem Okresního státního zastupitelství Plzeň – město, tedy shodně s tím, jak je to uvedeno ve vyhotovení vlastního usnesení, Nejvyšší soud to pokládal za písařskou chybu, neboť podle příslušných ustanovení zák. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, se jedná o náměstka okresního státního zástupce Plzeň – město. Proto také ve svém rozhodnutí výhradně aplikoval toto funkční označení v souladu s výše zmíněným zákonem). Stěžovatel v této souvislosti poukázal na odůvodnění napadeného usnesení, v němž je konstatováno, že obviněný J. P. převzal usnesení o zahájení trestního stíhání osobně dne 7. 9. 2011, jeho obhájci, ustanovenému opatřením soudu ze dne 19. 9. 2011, bylo usnesení doručeno poštou dne 7. 10. 2011. Lhůta pro podání stížnosti počala běžet u obhájce obviněného dnem 8. 10. 2011 a uplynula dne 10. 10. 2011. Stížnost však byla doručena příslušnému policejnímu orgánu do datové schránky až dne 11. 10. 2011. Otázka doručování prostřednictvím datové schránky vůči orgánu veřejné moci byla již řešena Nejvyšším správním soudem ve věci č. j. 9 Afs 28/2010, kde soud zaujal stanovisko, že podání prostřednictvím datové schránky vůči orgánu veřejné moci je doručeno až okamžikem dodání datové zprávy do schránky orgánu veřejné moci.

Stěžovatel dále citoval znění ustanovení § 2 odst. 6, § 60 odst. 4, § 63 odst. 1, § 143 odst. 1, § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř., ustanovení § 46 odst. 1 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a ustanovení § 18 odst. 1 zák. č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů a konstatoval, že se těmito ustanoveními náměstek okresního státního zástupce Plzeň-město při projednávání stížnosti obviněného J. P. důsledně neřídil.

Podle jeho názoru pokud byla stížnost proti usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání J. P. dodána na centrální úložiště na Krajském ředitelství Policie Plzeňského kraje dne 10. 10. 2011 v 8.20 hodin, byla podána v zákonné lhůtě. Náměstek okresního státního zástupce Plzeň-město proto pochybil, pokud stížnost podanou obviněným proti usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání zamítl jako podanou opožděně. Argumentace rozhodnutím Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 9 Afs 28/2010, že podání prostřednictvím datové schránky vůči orgánu veřejné moci je doručeno až okamžikem dodání datové zprávy do schránky tohoto orgánu s tím, že provozovatel datových schránek nemá poštovní licenci, je podle stěžovatele nepřípadná a jde o nepřípustně zužující výklad ustanovení o doručování v trestním řízení. Takovýto výklad totiž znevýhodňuje způsob podání, v tomto konkrétním případě podání stížnosti, prostřednictvím datových schránek.

Jak je patrno z vyšetřovacího spisu (č. l. 18) a dozorového spisu státního zastupitelství (č. l. 51, 54, 55), obhájce obviněného P. Mgr. Ing. P. C. podal (vložil) stížnost do datové schránky dne 10. 10. 2011 v 8.20 hodin, tedy ještě v třídenní lhůtě pro podání stížnosti, rovněž v 8.20 hodin byla datová zpráva dodána do datové schránky (centrálního úložiště) a v 9.14 hodin byla doručena. Dále je z dozorového spisu patrno, že z centrálního úložiště byla datová zpráva přeposlána na útvar dne 10. 10. 2011 v 10.07 hodin. Obhájce obviněného tak vyvinul maximální snahu k tomu, aby byla stížnost proti rozhodnutí policejního orgánu podána v zákonem stanovené lhůtě a skutečnost, že stížnost nebyla přeposlána vyšetřujícímu policejnímu orgánu včas, resp. nebyla podatelnou přijata, vytištěna a opatřena razítkem včas, nelze klást obviněnému k tíži.

Podle stěžovatele je výklad státního zástupce v příkrém rozporu jednak se zásadami uvedenými v Listině základních práv a svobod vyhlášené jako součást ústavního pořádku České republiky pod č. 2/1992 Sb., konkrétně článku 40 odst. 3, kde je uvedeno, že obviněný má právo, aby mu byl

poskytnut čas a možnost k přípravě obhajoby a k tomu, aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce, a jednak i ustanovení § 60 odst. 4 tr. ř. týkající se doručování v trestním řízení. Na doručování v trestním řízení nemožno zcela aplikovat ustanovení o doručování podle soudního řádu správního, jak je řešeno v případě, jehož se týká rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 9 Afs 28/2010. Ustanovení § 18 zákona č. 300/2008 Sb., neobsahuje úpravu, podle které by bylo možno posoudit okamžik doručení podání účastníka řízení vůči orgánu státu, proto je nutno použít obecná ustanovení o běhu lhůt určená trestním řádem, potažmo občanským soudním řádem, která však také přímo otázku okamžiku doručení neřeší. V zájmu zajištění nerušeného a mimo zákon neomezovaného výkonu práva obviněného, je nutno na případ obviněného J. P. v jeho prospěch aplikovat výklad § 60 odst. 4 tr. ř. tak, že pokud byla stížnost vložena včas, ve lhůtě 3 dnů, do datové schránky a byla adresována policejnímu orgánu, pak byla podána včas a nezáleží již na okamžiku doručení do datové schránky příjemce. Jiný výklad by mohl být v neprospěch obviněných, neboť z praxe jsou známy i případy, že samotný proces doručování do datových schránek může trvat dva i více dnů, což by mohlo vést k situaci, že by v některých případech v podstatě nemohl obviněný (nebo jeho obhájce) třídenní lhůtu dodržet. Na tomto názoru nic nemění ani skutečnost, že informační systém datových schránek není orgánem, který má povinnost datové zprávy odesílané prostřednictvím datových schránek doručit a je pouze technickým prostředkem, jehož využitím dochází k přenosu datové zprávy od odesílatele k příjemci.

Na tomto základě stěžovatel napadené usnesení hodnotí jako rozhodnutí, jímž byl porušen zákon v neprospěch obviněného J. P. Poukazuje též na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2003 sp. zn. 4 Tz 60/2003 a nález Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2003 sp. zn. III. ÚS 511/02 a konstatuje, že podstatou předkládané stížnosti pro porušení zákona není polemika s důvodností zahájení trestního stíhání, nýbrž materiální odepření spravedlnosti, které nastalo v důsledku vadné aplikace ustanovení trestního řádu dozorujícím státním zástupcem. Obviněný byl nezákonným rozhodnutím zkrácen na svých procesních právech tím, že mu bylo odepřeno projednání včas podaného opravného prostředku. Napadené usnesení vykazuje materiální i formální aspekty právní moci. Je konečné a nezměnitelné v tom smyslu, že žádným jiným rozhodnutím již není možné vrátit trestní řízení do stádia bezprostředně předcházející vydání takového rozhodnutí, tj. do fáze prověřování. Stížnost pro porušení zákona je tak podle názoru ministra spravedlnosti přípustná a plně odůvodněná.

Navrhl proto, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že v bodě I. usnesení náměstka okresního státního zástupce Plzeň-město ze dne 7. 11. 2011 sp. zn. 1 ZT 543/2011 byl v neprospěch obviněného J. P. porušen zákon v ustanoveních § 143 odst. 1 tr. ř. a § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. a v řízení předcházejícím též v ustanoveních § 2 odst. 6 tr. ř. k § 60 odst. 4 písm. a) tr. ř. Podle § 269 odst. 2 tr. ř. aby napadené usnesení v bodě I. zrušil a zrušil i všechna případná rozhodnutí na zrušenou část obsahově navazující, pozbyla-li zrušením svého podkladu. Dále pak aby postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř. a přikázal státnímu zástupci Okresního státního zastupitelství Plzeň-město, aby stížnost obviněného J. P. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl o ní.

Nejvyšší soud nejprve poznamenává, že podaná stížnost pro porušení zákona nesměřuje proti důvodnosti zahájení trestního stíhání obviněného J. P., tedy nepožaduje po Nejvyšším soudu, aby se zabýval věcnou stránkou daného případu. Žádá pouze, aby Nejvyšší soud posoudil, zda o opravném prostředku obviněného proti usnesení o zahájení trestního stíhání jeho osoby bylo přezkumným orgánem procesně správně rozhodnuto a zda tudíž ve svém důsledku bylo zachováno právo obviněného na obhajobu a spravedlivý proces. Takovou stížnost pro porušení zákona lze označit za přípustnou. Proto Nejvyšší soud podle § 267 odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k závěru, že zákon porušen byl.

V prvé řadě je třeba konstatovat, že výše uvedené usnesení policejního orgánu o zahájení trestního

stíhání J. P. pro přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku a podle § 205 odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. zákoníku bylo v samotném závěru opatřeno poučením, že je proti němu přípustná stížnost do tří dnů od doručení u policejního orgánu, který usnesení vydal.

Jak vyplývá ze spisu i podané stížnosti pro porušení zákona, lhůta k podání stížnosti započala svůj běh od dne pozdějšího oznámení (doručení) předmětného usnesení obhájci obviněného, k čemuž došlo dne 7. 10. 2011. Posledním dnem třídenní lhůty tak byl den 10. 10. 2011. V tento den v 08.20 hod. byla stížnost obviněného sepsaná obhájcem doručena do datové schránky Krajského ředitelství policie Plzeňského kraje. Pověřená osoba s právem k přístupu ke zprávě se přihlásila téhož dne (10. 10. 2011) v 09.14 hod., čímž byla zpráva pokládána za doručenou. Stejného dne ve 12.07 hod. došlo k vložení zprávy a k postoupení na útvar (označený číslem). Podle úředního záznamu Policie ČR Krajského ředitelství policie Plzeňského kraje Městského ředitelství policie Plzeň územního odboru služby kriminální policie a vyšetřování z 21. 11. 2011 byla předmětná stížnost nejprve doručena na centrální úložiště na krajském ředitelství a téhož dne, tedy 10. 10 2011 ve 12.07 hod. byla přeposlána příslušnému útvaru, tedy na Městské ředitelství Policie ČR v Plzni územní odbor služby kriminální policie a vyšetřování. Zde pak byla na podatelně stížnost vytištěna a předána vyšetřujícímu, k čemuž došlo dne 11. 10. 2011.

Je třeba konstatovat, že trestní řád se o doručování písemností prostřednictvím datové schránky zmiňuje obecně v ustanovení § 62 odst. 1 a to jen pro případ, kdy písemnost doručuje orgán činný v trestním řízení, přičemž v bližším odkazuje na zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů (dále jen zák. č. 300/2008 Sb.). V tomto zákoně upravuje podrobněji postup při doručování dokumentů prostřednictvím datové schránky ustanovení § 17, je-li odesílatelem orgán veřejné moci, což v přezkoumávané věci nebyl tento případ. Ustanovení § 18 cit. zákona sice též zakotvuje možnost provádění úkonů fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob vůči orgánům veřejné moci prostřednictvím datové schránky, ale nestanoví, a to ani v jakémkoli jiném ustanovení, žádná pravidla pro určování okamžiku doručení dokumentu odesílaného takovouto osobou datovou schránkou orgánu veřejné moci. Jinými slovy řečeno zák. č. 300/2008 Sb. neobsahuje úpravu, podle které by bylo možno jednoznačně posoudit, zda bylo podání (zde stížnost) strany trestního řízení doručeno policejnímu orgánu v zákonné lhůtě.

Je tudíž třeba přiměřeně aplikovat nejblíže odpovídající ustanovení trestního řádu upravující běh lhůt. Podle § 60 odst. 4 písm. b) tr. ř. je lhůta zachována též, jestliže podání bylo ve lhůtě učiněno u soudu nebo u státního zástupce, který má ve věci rozhodnout. Předmětné ustanovení se sice nezmiňuje o policejním orgánu a policejní orgán by o podané stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání nerozhodoval (kromě výjimečných případů při aplikaci autoremedury viz § 146 odst. 1 tr. ř.), ale analogie ve prospěch obviněného v trestním právu procesním je přípustná a navíc podání stížnosti u orgánu, proti jehož usnesení stížnost směřuje, ukládá stranám trestního řízení ustanovení § 143 odst. 1 tr. ř., čemuž také odpovídalo znění poučení, jímž bylo usnesení policejního orgánu opatřeno.

To pak znamená, že pokud stížnost obviněného sepsaná obhájcem byla doručena dne 10. 10. 2011 v dopoledních hodinách do datové schránky Policie ČR v Plzni, přičemž v důsledku technických a organizačních opatření byla primárně doručena na centrální úložiště na krajském ředitelství policie Plzeňského kraje, a nikoli přímo do datové schránky policejního útvaru, jehož orgán napadené usnesení vydal, lze přesto prohlásit, že taková stížnost byla podána v zákonné lhůtě.

Je totiž třeba souhlasit s názorem ministra spravedlnosti, že osoba podávající stížnost prostřednictvím datové schránky nemůže nikterak ovlivnit technikálie spojené s doručováním takového podání jednotlivým konkrétním útvarům a složkám Policie ČR v daném místě. Takové osobě tudíž nelze klást k tíži ani to, že v konkrétním případě byla předmětná stížnost z datové schránky na Městském ředitelství Policie ČR v Plzni, tedy u policejního orgánu, který napadené usnesení o

zahájení trestního stíhání vydal, podatelnou převzata a vytištěna až dne 11. 10. 2011. Opačný výklad by způsobil nejistotu v tom, kdy je třeba takové podání prostřednictvím datové schránky odeslat, aby bylo adresátu – policejnímu orgánu – včas doručeno a nepřípustně by stranu řízení omezoval v tom, že by zkracoval zákonem stanovenou lhůtu k podání opravného prostředku prostřednictvím datové schránky a zcela nelogicky by stranu řízení v poslední den lhůty nutil k podání ve formě poštovní zásilky adresované příslušnému policejnímu orgánu (viz § 60 odst. 4 písm. a/ tr. ř.).

Nelze tedy než prohlásit, že pokud je stížnost podána stranou řízení prostřednictvím datové schránky a je nejpozději posledního dne stanovené lhůty doručena do datové schránky policejního orgánu, proti jehož usnesení směřuje, nebo do datové schránky policejního útvaru, u něhož se takováto podání primárně soustřeďují a teprve následně přeposílají příslušným policejním orgánům či složkám, které jsou jejich skutečnými adresáty, je taková stížnost podána v zákonné lhůtě.

Na tomto místě je třeba poznamenat, že tento výklad není v rozporu s výkladem, jak jej učinil Nejvyšší správní soud ve svém usnesení ze dne 15. 7. 2010, sp. zn. 9 Afs 28/2010, kdy řešil problematiku včasnosti doručení podání (kasační stížnosti) do datové schránky krajského soudu.

Nejvyšší soud proto podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že pokud náměstek okresního státního zástupce Plzeň – město svým usnesením ze dne 7. 11. 2011 č. j. 1 ZT 543/2011 – 40 v jeho bodě I. zamítl stížnost obviněného J. P. proti usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání, jako opožděně podanou, porušil v neprospěch obviněného zákon v ustanovení § 147 odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť nesplnil řádně svoji přezkumnou povinnost ohledně předchozího řízení a taktéž v ustanovení § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. Podle § 269 odst. 2 tr. ř. Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil v bodě I. a to včetně všech dalších rozhodnutí na zrušenou část usnesení obsahově navazujících, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 270 odst. 1 tr. ř. pak věc přikázal okresnímu státnímu zástupci Plzeň – město, aby ji v potřebném rozsahu v intencích tohoto rozsudku Nejvyššího soudu znovu projednal a rozhodl.